

PHÁC THẢO CHO ĐÀ LẠT Tخطيط NG LẠI

Nhân dịp kỷ niệm 120 năm thành lập thành phố Đà Lạt, SGTTC xin gửi thiếp u bài viết bàn về kiến trúc, quy hoạch, phát triển Đà Lạt trong tخطيط lai của Kiến trúc sư Ngô Viết Nam Sơn.

Với lịch sử phát triển trên một trăm năm, Đà Lạt là một thành phố du lịch nổi tiếng của Việt Nam và trên thế giới. Nhưng biệt danh mà người ta thường cho Đà Lạt phần nào nói lên bản sắc đặc đáo của thành phố vào thời kỳ hoàng kim của nó trong thế kỷ XX: thành phố sương mù, thành phố ngàn hoa, thành phố ngàn thông, thiếp u Paris châu Á.

Từ đầu thế kỷ 1990 đến nay, Đà Lạt phát triển ngày càng nhanh, cũng giống như các đô

thì khác trên công nghệ, nhúng vào các chính sách địa phương và các cách kinh tế.

Thành phố ngày càng đông đúc, địa phương nông nghiệp dân địa phương các thị trấn đáng kể, nhúng để đánh địa, các giá trị nông đem lại bản sắc quy hoạch kiến trúc cho Đà Lạt lại đang dần dần biến mất đi, dần dần sẽ mâu thuẫn ngày càng sâu sắc giữa vận động biến đổi và phát triển thành phố.

Địa phương nhúng càng phát triển thì do theo cách làm hiện nay, Đà Lạt càng giảm giá trị Sài Gòn trên cao nguyên hiện và càng xa rời với nhúng giá trị nông đem lại sẽ được đảo thu hút du khách càng ngày càng xa.

Nhúng Đà Lạt không phải là Sài Gòn, do đó không nên phát triển theo cách của Sài Gòn, mà lại biến qua nhúng giá trị khác biệt mà Sài Gòn không thể có được. Trong khi không gian biến đổi của Sài Gòn được hình thành yếu tố các không gian lịch sử 300 năm và không gian cao tầng hiện đại, thì Đà Lạt lại không giảm nhúng vận.

Bản sắc Đà Lạt chỉ có thể được tôn vinh và phát triển qua ba định hướng nền tảng, đó là việc tái lập giá trị không gian nghệ thuật nông lâm, công nghệ và mở rộng không gian văn hóa Âu Việt, và phát triển không gian hiện đại và truyền thống lại một cách cân trọng. Không gian nghệ thuật nông lâm

Giá trị hiện tại mà Đà Lạt có thể đem lại cho chúng ta là một không gian nghệ thuật nông lý tưởng, tạo thành bản không gian xanh đồi núi và không gian nông, với cảnh quan thiên nhiên thơ mộng, khí hậu mát mẻ quanh năm.

Mở rộng thông bao quanh thành phố và đan xen vào khu đô thị tạo nên một cảnh quan nền xanh mát, cao vút, thơm mùi đất thông. Các rừng thông và không gian xanh công viên biến đổi, mở rộng, kết nối với nhau thành một hệ thống giao thông cảnh quan xanh thuận tiện cho người đi bộ và người đi xe đạp, với các điểm dừng nghỉ công viên thành phố và cảnh quan thiên nhiên được tùy chỉnh.

Với địa hình đồi núi, nếu khéo léo thiết kế giao thông thì đi bộ và xe đạp có thể nhanh không kém gì đi xe máy hay ô tô, thú vị hơn nữa, mà lại không gây ô nhiễm môi trường.

Các hồ nông (Xuân Hoàng, Than Thán, Tuyển Lâm...) kết hợp với các dòng suối và thác nông (Cam Ly, Datanla,...) không chỉ tạo nên các cảnh quan yên tĩnh bên rừng thông, mà sẽ còn giúp dần gió với hơi ẩm vào làm mát đô thị, tạo sự thoáng mát lúc ban mai cũng như hoàng hôn, nếu như công viên cây xanh nông được thiết kế cảnh quan trang trí, có tính toán đến nền nông và gió, sẽ ảnh hưởng tích cực đến tổng hòa đô thị quá mức của hai thập niên trước.

Như vậy, những công trình kiến trúc mới dù không có ưu khuyết, phô trương sang trọng đến đâu thì cũng sẽ bị lãng quên sau lớp sương mù huyền ảo, mờ ảo lúc bình minh hoặc hoàng hôn.

Cái lạ ở đây rất nhẹ nhàng êm ái, chứ không khồng nghênh như cái lạ buốt xương của miền Bắc. Cảnh tượng các cô nàng sinh mặc áo dài với áo len đủ màu, má hồng hồng, đi xe đi học trong sương sớm mai, là một hình ảnh đẹp đẽ của Đà Lạt.

Những Đà Lạt hiện nay đang ngày càng nóng dần lên. Vì có một số khách sạn biệt thự lầu mấy tầng càng làm cho thành phố “nóng” lên nhanh hơn.

Đặc biệt là chỉ có “máy lạnh thiên nhiên không khí” của thành phố trở lại hoạt động lại thì thành phố này còn đẹp tươi tiêu diễm tích xanh trong đô thị cao gấp nhiều lần so với các đô thị khác của Việt Nam và còn hấp dẫn cách xây dựng kiến trúc xanh cho người dân.

Ví dụ như, các công trình nên sử dụng vật liệu tự nhiên để pha trộn và hơn nữa sử dụng nhôm kính cho mặt tiền, mái nhà nên sử dụng ngói thay vì mái tôn và các ngôi nhà cao trên hai tầng nên gắn cửa vào trong tạo thành các sân vườn trên cao.
Không gian văn hóa Âu Việt

Với tham vọng biến Đà Lạt thành một trung tâm nghệ thuật quy mô Đông Nam Á và có thể là một thị trường đô thị ng lai của Đông Dương, các nhà lãnh đạo và chuyên gia người Pháp đã đưa ra nghiên cứu quy hoạch cảnh quan và thiết kế kiến trúc rất bài bản ngay từ giai đoạn đầu phát triển.

Nhưng đến không gian văn hóa của Đà Lạt thì không thể bỏ qua không gian quy hoạch kiến trúc mang đậm nét nghệ thuật châu Âu, nhất là Pháp, bằng các khu phố thành phố. Do đó, phát triển thị trường ng lai thành phố không thể thiếu việc bố trí, kết hợp, tiếp nối các giá trị di sản quy hoạch kiến trúc Pháp.

Bên cạnh việc xác định các kiến trúc Pháp cần gìn giữ, cũng cần phải khoanh vùng một khu phố Tây ở khu vực phía nam hồ Xuân Hương, bao gồm khu vực dọc theo đường Trần Phú, nơi có tập trung nhiều công trình phong cách Pháp. Các hoạt động hội chợ, dịch vụ thương mại và ăn uống phong cách Pháp cũng như châu Âu sẽ nâng giá trị văn hóa khu phố Tây lên một tầm cao mới.

Những Đà Lạt không chỉ có không gian văn hóa Pháp, mà còn có những không gian Việt

lịch sử. Đó là nơi mà những người Việt đầu tiên đi cày trên đây từ các nước, những đồng ruộng là từ Thiên – Hu, trong đó có ông bà người cày tôi cùng hàng. Họ đã tạo lập nên hai khu vực chính.

Thứ nhất là khu phố Ánh sáng được hình thành theo ý tưởng của phong trào nhà Ánh sáng kiên trì, những giá trị, dành cho dân nghèo của nhóm Tuyến Văn Đoàn.

Thứ hai là các phố buôn bán ở Khu Hòa Bình tỏa ra từ phía theo các con đường 3 Tháng 2, Phan Bội Châu, Nguyễn Chí Thanh vào thời kỳ đầu và trong những năm đầu 1960 tiếp tục mở rộng qua cửa ngõ nơi vỉa hè khu chợ Đà Lạt, với các dãy nhà phố bao quanh.

Hai khu vực này ngày nay được các thế hệ các con cháu của những người tiên phong, và có thể nói, phát triển thành những khu vực được đào tạo để mang đến những người Việt xưa.

Cả hai khu vực nói trên đều không nên làm những nhà cao tầng với bãi xe ngầm như một vài dự án cũ (may mà không thực hiện được, chứ không thì rất mau chóng sẽ góp phần cho việc phá hoại cảnh quan và khí hậu Đà Lạt), mà nên tạo thành những khu nhà phố với sân thượng xanh, giữ gìn vẻ đẹp đường cao trên đồi xuống đường thấp dần dần.

Nếu không dùng xe, khách du lịch có thể đi bộ theo các bậc thang thuận theo địa hình, với những cảnh đẹp và đi đến xuống phía dưới, trong khi đi ngang những khu vực thung lũng mới với lối vào là những sân vườn xanh trên mái.

Nhìn từ xa chúng ta sẽ có một hình ảnh sinh hoạt sinh động, cả ngày lẫn đêm được theo dõi, tuy một phần dân cư vẫn có thể cao ngạo mùn, những lối không gây cảm giác chen chúc, vì hầu hết các công trình đều chìm khuất sau những hàng cây và cảnh hoa cảnh trên mái.

Không gian hiện đại tiếp nối lại

Việc bố trí không gian nghệ thuật lãng mạn và không gian văn hóa Âu Việt nói trên chỉ

Có thể thấy hiện được khi có sự chuyển biến cho việc phát triển không gian hiện tại tầm nhìn lại một cách công nhận, và áp dụng cho các yêu cầu mới của một đô thị trong thế kỷ XXI và tạo ra bản sắc mới, nhưng vẫn không mâu thuẫn với những giá trị hiện có.

Có một lập luận khá nguy hiểm của một số nhà đầu tư, cho rằng cần phải “mở rộng” để xuất cái mới với bản sắc mới thay đổi cho cái cũ hiện nay. Điều này đi ngược với kinh nghiệm các thành phố phát triển trên thế giới. Việc phát triển những ý tưởng mới cần nên được thực hiện nó từ những khu đô thị mới ở vùng lân cận, chứ không nên xây chen vào làm hỏng giá trị công trình lịch sử, làm hỏng bản sắc không gian và giá trị vốn có của khu đô thị di sản.

Nhà cao tầng và nhà bê tông nhôm kính là những loại kiến trúc hiện đại không phù hợp Đà Lạt. Trái ngược với quá trình đô thị hóa trên các nước phát triển theo chiều cao, quy hoạch thành phố này phải bắt đầu việc không gian xanh trước, rồi mới đến công trình và giao thông.

Đà Lạt, khu vực trung tâm, nên phát triển tập trung thành cụm theo chiều ngang đan xen với cây xanh mặt nước, chứ không nên xây dựng theo chiều đứng với những công trình cao trên nền tầng.

Các dự án một tầng cao, nhà cao tầng, nhà mái bê tông..., các diện tích bê tông hóa quá rộng dành cho giao thông và bãi xe chính là những tác nhân nhanh nhất phá hủy giá trị sinh thái của Đà Lạt.

Những dự án phát triển nào, cho dù quy mô lớn và có bên ngoài hợp đồng đến đâu, nhưng nếu vi phạm các yêu cầu tiêu chuẩn với không gian nghệ thuật, dù cần phải được khuyến khích bởi trí tuệ các vùng đất xa hơn (ví dụ như khu vực Nam Liên Khương). Mối quan tâm chính quyền địa phương tạo được kết nối thuận tiện với Đà Lạt, thì vẫn tạo hiệu quả rất tốt về hiệu quả đầu tư, mà lại không làm tổn hại những giá trị quý báu của thành phố này.

Đa số các đô thị lớn của Việt Nam có không gian sống chen chúc xô bồ, nên cần tập trung một số không gian tĩnh để cân bằng, nhưng Đà Lạt thì ngược lại. Để có được các thành phố là không gian tĩnh yên bình, có phần thiêu sinh động về đêm, do đó cần bổ sung một số không gian sống, với các cụm khu vực và trục đường đi bộ có các dịch vụ văn hóa thể thao mới, để đem lại sinh khí mới cho các hoạt động ngày và đêm của thành phố.

Đà Lạt còn rất nhiều tiềm năng phát triển hoặc làm mới các không gian sống, như khu vực

trung tâm, khu phố đêm trộm ch, nơi vui khu vực dịch vụ thặng mĩ p Ánh sáng trong tợng lai và v phía khu vực hàng quán bên h Xuân Hợng.

Cu nĩ sang Khu Hòa Bình có th d n d t ng i đi v phía tr c đi b khu phố Tây tợng lai đợng Tr n Phú, thông qua đợng 3 Tháng 2. Khu vực này có th k t nĩ tr lĩ i khu p Ánh sáng qua đợng Bà Tri u.

TS.KTS. Ngô Việt Nam Sơn

